

A BŰNÜGYI STATISZTIKA VALÓSÁGTARTALMA

THE DOMINANT ROLE OF PARKS IN THE CRIME GEOGRAPHY

A cikk szerzője bemutatja a hivatalos bűnügyi statisztika és a ténylegesen elkövetett bűncselekmények eltérésének problematikáját. A rejtve maradt bűncselekményekben nem tettek feljelentést, emiatt ezek a jogsértések nem jutottak a hatóságok tudomására, ezért az ügyekből eljárások sem indultak. A cikk hangsúlyozza, hogy a nem hivatalos adatforrások egyike társadalomtudományi alapon történő kimutatásokon nyugszik, a másik pedig a közvéleménykutatásokon alapul, melyek közül a társadalomtudományi nagyobb jelentőséggel bír, hiszen ezekben az adatokban több tudományág eredménye egyszerre megjelenik. A társadalom minden rétegében vannak különbségek különös tekintettel azon fiatalok között, akik bűnözővé válnak.

The author presents the official crime statistics and real deviation of crime problem. The hidden crimes have not been filed, authority for these violations do not know, therefore, the authorities do not initiate action against these cases. The article points out that the source data is not an official one of the social science testing the other is based on the survey, ranging from a social science major, as a result of several disciplines at once shown in these figures. In all layers of society in particular, there are differences between those young people who become criminals.

1. TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS

Már a XIX. században alapvető probléma volt a hivatalos bűnügyi statisztikákban, hogy nem tudták kimutatni a ténylegesen elkövetett bűncselekmények összességét. A rejtve maradt (látens) bűncselekményekben nem tettek feljelentést, emiatt ezek a jogsértések nem jutottak a hatóságok tudomására, ezért az ügyekből eljárások sem indultak. A XX. század közepétől megindultak azok a kutatások, melyek kísérletet tesznek a látens bűncselekmények lehetséges meghatározására. A probléma megoldására a hivatalos szervek által szolgáltatott statisztikákon kívül nem hivatalos bűnügyi kimutatások is keletkeztek annak érdekében, hogy az ismertté nem vált bűncselekményeket feltárják, illetve mérhető legyen a ténylegesen elkövetett bűncselekmények összessége. A nem hivatalos adatforrások egyike társadalomtudományos alapon nyugszik, a másik pedig a közvélemény-kutatások eredménye, melyet magánvállalkozások végeznek.

A két adatforrás közül a társadalomtudományosnak tulajdonítanak nagyobb jelentőséget, hiszen ezekben az adatokban több tudományág eredménye egyszerre megjelenik. A bűnözésről az első önálló adatsor az 1940-es években jelent meg, amely már a látencia problémakörével is foglalkozott. A második felmérés tartalmazta az áldozattá válással kapcsolatos adatokat, melyek a legfontosabbakká váltak a hivatalos bűnügyi statisztikákban. Az áldozattá válással kapcsolatos felmérések a 1960-as évektől indultak meg intenzívebben és a bűnözést az áldozat szemszögéből ábrázolták. A tudományos adatforrásokban két kevésbé jelentősnek tulajdonított információbázis is szerepel, melyek a bűnözés és az igazságszolgáltatás, valamint a deviáns viselkedés megfigyelésén alapulnak (U.S. Department of Justice 1976)¹.

¹ U.S. Department of Justice Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service (1976): Criminal Victimization Surveys in Eight American Cities: A Comparison of 1971/1972 and 1974/1975 Findings. Washington, D.C.: NCJISS. pp. 19-36.

A hatóságok hivatalosan is elismerték, hogy a bűnügyi statisztikai kimutatásai csak részben fedik a valóságot, ezért 1966-ban az Egyesült Államokban, kormányzati szinten külön Rendészeti Bizottságot hoztak létre abból a célból, hogy intézkedjenek a hatóságok előtt ismeretlenül maradt áldozatok felmérésére. Az első kísérletek Washingtonban zajlottak, ahol a lakosság körében elvégzendő mélyinterjú vizsgálatok céljából kiválasztottak közepesnek, illetve magas bűnözési rátával rendelkező övezeteket.

A válaszadókat arról kérdezték, hogy a korábbi évben voltak-e valamely bűncselekmény áldozatai. Egy másik interjú során az üzleti létesítményeket vették górcső alá, mely során Bostont és Chicagót is bevonták a vizsgálatokba a vállalkozások összehasonlítása céljából. A cégek tulajdonosait, illetve vezetőit arról kérdezték, hogy vállalkozásuk áldozatul esett-e betörésnek, rablásnak vagy követtek-e sérelmükre lopást a korábbi évben. A harmadik felmérés az egész országra terjedt ki, mely reprezentatív mintában tízezer háztartás szerepelt. A kimutatás ebben az esetben is az áldozattá válásra vonatkozott, azaz a válaszadók közül ő vagy bármely velük élő személy, illetve hozzátartozója volt-e áldozat valamely bűncselekmény miatt (US Bureau of Census 1975)²

2. LÁTENCIA

A tanulmányok empirikusan igazolták, melyet már a XIX. századi kriminológusok megállapítottak, hogy a rendőrségi statisztikák kevesebb bűncselekményt mutatnak a valóságnál. Az áldozattá válással kapcsolatos vizsgálatokból kiderült, hogy a látens bűnözés lényegesen nagyobb a vártnál. A washingtoni tanulmányok szerint az áldozatok száma 20%-kal több a rendőrségi statisztikai adatokéhoz képest (Biderman 1967.).³

A látens és az ismertté vált bűncselekmények áldozatai közötti különbség Boston és a Chicago tekintetében még nagyobb volt, mint Washingtonban (Reiss 1967.),⁴ sőt az országos felmérés kb. 50% körüli eltérést mutatott (Ennis 1967.).⁵

Az üzleti létesítmények esetében is magasabb volt a látens és a bejelentett bűncselekmények közötti különbség a rendőrség által jelzeteknél. A vizsgálatok azt is kimutatták, hogy a bűncselekmények típusai is befolyásolják a látencia mértékét, mely függ a sértettnek a bűncselekmény, illetve annak következményének megítélésétől. A súlyos bűncselekmények esetében az áldozatok gyakorlatilag minden esetben feljelentést tesznek, míg az enyhébb megítélésű ügyekben ezek nem történnek meg (Reiss 1967.).⁶

Az Egyesült Államok lett az egyike 1972-ben azon kevés országoknak, ahol az áldozattá válást évente felmérték. A mérések elsődleges célja az volt, hogy bűnözés változásának függvényében a szükséges intézkedések a megfelelő időben megtörténjenek, illetve a szakemberek figyelemmel kísérik a társadalmi-gazdasági változások okozta bűnözési trendeket. (Penick és Owens 1976)⁷.

² U.S. Bureau of the Census. Criminal Victimization Surveys in the Nation's Five Largest Cities (1975): National Crime Panel Surveys of Chicago, Detroit, Los Angeles, New York, and Philadelphia. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service pp.8-14.

³ Biderman, A.D. (1967): Surveys of Population Samples for Estimating Crime Incidence. *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 374 16–33.

⁴ Reiss, A.J. (1967): Studies in Crime and Law Enforcement in Major Metropolitan Areas. *Field Survey III*, vol. 1. President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. Washington, D.C.: The Commission, pp. 102-109.

⁴ Reiss, A.J. (1967): Studies in Crime and Law Enforcement in Major Metropolitan Areas. *Field Survey III*, vol. 1. President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. Washington, D.C.: The Commission, pp. 102-109.

⁵ Ennis, P.H. (1967): Criminal Victimization in the United States: A Report of a National Survey. Chicago: University of Chicago, National Opinion Research Center, pp.131-148.

⁶ Reiss, A.J. (1967): Studies in Crime and Law Enforcement in Major Metropolitan Areas. *Field Survey III*, vol. 1. President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. Washington, D. C.: The Commission, pp. 102-109.

⁶ Reiss, A.J. (1967): Studies in Crime and Law Enforcement in Major Metropolitan Areas. *Field Survey III*, vol. 1. President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. Washington, D. C.: The Commission, pp. 102-109.

⁷ Eidson, P.B.K. and Owens M.E.B. III, eds.(1976): *Surveying Crime*. Washington, D.C.: National Academy of Sciences, National Research Council, Panel for the Evaluation of Crime Surveys, pp. 1-15.

Az országos szintű lakossági felmérések mintegy hatvanezer háztartásra terjedtek ki, 1976-tól közel tizenötezer létesítmény áldozattá válását vizsgálták. Az egyes háztartásokban a megkérdezettek valamennyien tizennégy év vagy annál idősebbek voltak, de az interjúk során információk merültek fel a tizenkettő és tizenhárom évesekre, illetve olyan személyekre, akik esetlegesen már több alkalommal voltak áldozatok. A háztartásokban élőket többségében a nemi erőszak, a rablás, a testi sértés, valamint a lopás, a háztartásokat a betöréses lopás és a gépjárműlopás, az üzletket a betöréses lopás és a rablás érintette. Két bűncselekmény típusnál, az emberölésnél és a közveszély okozáson belül a gyújtogatásnál az áldozattá válást nem mélyinterjú, hanem más kriminálisztikai módszerrel lehetett csak kimutatni, melynek okai, hogy az emberölés esetében az áldozat már nem hallgatható meg, gyújtogatáskor pedig a látszólagos áldozat gyakran az elkövető is (U.S. Department of Justice 1976).⁸

A statisztikai különbségek gyakran abból fakadnak, hogy a rendőrség az enyhébb megítélésű cselekmények miatt hivatalból nem indít eljárást, ezért az ilyen cselekmények a statisztikában nem jelennek meg. A kutatások szerint ezek a cselekmények mintegy 50%-kal növelhetik a hivatalos kimutatásokat (Skogan 1977).⁹

Mit mutatnak az áldozatok válaszaik? Az áldozatok több esetben hezitálnak, hogy tegyenek-e ügyükben bejelentést, avagy sem (35%), illetve úgy ítélik meg (31%), hogy a sérelmükre elkövetett bűncselekmények nem elég súlyosak ahhoz, hogy a hatóságok különösebb figyelmet fordítsanak ügyükre (US Bureau of Census 1975).¹⁰

A kevésbé súlyos bűncselekményeket, mint pl. a kisebb kárt okozó betöréseket ritkábban jelentették a rendőrségnek, de a nagyobb károkozások majd minden esetben a hatóság előtt nyilvánvalóvá váltak. Paradox módon, néhány súlyosabb bűncselekményt, mint a súlyos testi sértést, vagy a nemi erőszakot azért nem jelzik a hatóságoknak, mert gyakori az áldozat és az elkövető közötti személyes kapcsolat, amely nagymértékben befolyásolja a sértetteknek a rendőrség felé történő bejelentési szándékát a tettes fenyegetése vagy a potenciális megtorlás lehetősége miatt. (Hindelang, Gottfredson, és Garofalo 1978).¹¹

3. AZ ÁLDOZATTÁ VÁLÁS MÉRÉSÉNEK PROBLEMATIKÁJA

Hindelang (1981)¹² és munkatársai szerint az egyik legnehezebben megoldható probléma az áldozattá válással kapcsolatos felméréseknél a hat hónapos válaszadási határidő. A válaszadónak nemcsak a bűncselekményre kell emlékeznie e hosszú időintervallumon belül, hanem arra is, hogy a feljelentést egyáltalán megtette-e a hat hónap alatt. Hat hónap az a kritikus időszak, amikor az interjúalany elfelejthet olyan eseményeket, vagy információkat, melyek az áldozattá válásának körülményeire vonatkoznak. Ilyenek az enyhébb megítélésű és gyakrabban előforduló jogsértések. Az aggodalom és a tolerancia hatást gyakorol az sértetteknek a bűncselekmény bekövetkezésének visszaemlékezésére.

Előfordul az is, hogy az idő előrehaladtával az emlékek változnak. A sértett azt tudja, hogy bűncselekmény áldozatává vált, de nem emlékszik, hogy ez pontosan mikor következett be. A pontatlanság másik forrása a nem

⁸ U.S. Department of Justice Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service (1976): Criminal Victimization Surveys in Eight American Cities: A Comparison of 1971/1972 and 1974/1975 Findings. Washington, D.C.: NCJISS, pp. 19-36.

⁹ Skogan, W.G. (1977): "Dimensions of the Dark Figure of Unreported Crime." *Crime and Delinquency* 23 pp. 41–50.

¹⁰ U.S. Bureau of the Census. Criminal Victimization Surveys in the Nation's Five Largest Cities (1975): National Crime Panel Surveys of Chicago, Detroit, Los Angeles, New York, and Philadelphia. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service pp.8-14.

¹¹ U.S. Bureau of the Census. Criminal Victimization Surveys in the Nation's Five Largest Cities (1975): National Crime Panel Surveys of Chicago, Detroit, Los Angeles, New York, and Philadelphia. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service pp.8-14.

¹² Hindelang, M.J., Gottfredson, R. and Garofalo, J. (1978): *Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, Mass.: Ballinger, pp. 35-66

¹² Hindelang, M. J., Gottfredson, R. and Garofalo, J. (1978): *Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, Mass.: Ballinger, pp. 35-66.

¹² Hindelang, M. J., Gottfredson, R. and Garofalo, J. (1978): *Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, Mass.: Ballinger, pp. 35-66.

következetes válaszadások, a válaszadók egy része egyszerűen hazudik, vagy legalábbis árnyékoltan válaszol. Több oka lehet a félrevezetésnek, így az áldozatot ért kellemetlenség, a szociális helyzet, a bizalmatlanság, az elkövető védelmezése, az érdektelenség és a motiváció hiánya.

Az U.S. Department of Justice (1976)¹³ felmérései szerint az egyik fontos probléma a területi lefedettség.

A kutatások pontossága függ a megkérdezettek számától, valamint a földrajzi és ökológiai eloszlásuktól. A vizsgálatok kiterjedtsége lehet állami, régió, megyei, városi vagy akár vonatkozhat kisebb helyi közösségekre is.

Az áldozatok teljes számát a legtöbb esetben 100.000 lakosból következtetik, abban az esetben, ha az elemzésekre elegendő adat áll a rendelkezésre, ugyanis előfordulnak olyan esetek, amikor egyes földrajzi és ökológiai területeket nem egységesen kezelnek, hanem azok egymástól elkülönülnek, ezért a felmérések előtt szükséges a háztartások átfogó összeírása, de ez jelentős mértékben megnövelné a költségeket.

Fienberg (1980) 14 véleményében kifejti, hogy vizsgálatoknak lehet egy másik pontatlansági faktora, mely az időkeretből adódhat. Az interjúk hat hónapos időtartamra vonatkoznak, mely idő alatt a megkérdezettek a lakhelyükről elköltözhetnek és az új lakhelyükön a korábbi felmérés adatai szintén megjelenhetnek, továbbá a háztartások tagjainak száma is változhat pl. összeköltözés miatt. Ezért szükséges hat hónapon belül egy kontrollszűrés a kettős felmérések elkerülése végett. A legfontosabb pontatlansági tényező a számolásból ered. A válaszadók körében előfordulhat, hogy több esetben vált bűncselekmény áldozatává, ezért a kérdéscsoportokban szükséges ennek a tényezőnek kiemelése, illetve hangsúlyozása. A legjobb példa erre a betöréses lopások, melyek a nagyszámú megjelenésük miatt a válaszokban szinte személytelenül jelenik meg. A sértettek a bűncselekménnyel kapcsolatos egyes kérdésekre vagy nem tudnak, vagy nem pontosan válaszolnak, mert már elfelejtették a bűncselekmény tényszerű bekövetkezését.

Az U.S. Department of Justice (1976)¹⁵ elemzése az erőszakos bűncselekmények vonatkozásán, mint pl. súlyos testi sértéskor előfordulhat, hogy az áldozat nem tudja felidézni, hogy több elkövető közül ki okozta a sérülést.

Sorozat bűncselekményekben, vagy a rövid időn belüli áldozattá váláskor nehéz a sértetteknek elkülöníteniük az egyes eseményt legfőképpen akkor, ha az elkövetési módok hasonlóságot mutatnak. A „homályos” visszaemlékezések nyilvánvalóan az áldozatok számának pontatlanságához vezet.

Az önértékelés azért fontos, mert jobb képet ad az áldozattá válásról, illetve az elkövető és a sértett kapcsolatáról. Az önértékeléssel kapcsolatos kutatások már az 1940-es években elkezdődtek az Egyesült Államokban, majd az 1950-es évek végén Short¹⁶ és Ivan¹⁷ kísérelte meg a vizsgálati módszerek fejlesztését.

Porterfield (1946)¹⁸ mutatta ki először a látencia okozta statisztikai eltéréseket, melyet összehasonlított a főiskolai hallgatók eredményeivel. A hallgatók a középiskolákban kutattak az áldozattá válással kapcsolatban. Porterfield a vizsgálatok után azt állapította meg, hogy a bűnözés egyenletesebben oszlik meg az amerikai társadalomban, mint ahogy a hivatalos statisztikák sugallják.

¹³ U.S. Department of Justice Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service (1976): Criminal Victimization Surveys in Eight American Cities: A Comparison of 1971/1972 and 1974/1975 Findings. Washington, D.C.: NCJISS. pp. 19-36.

¹⁴ Fienberg, E.S. (1980): "Victimization and the National Crime Survey: Problems of Design and Analysis." Indicators of Crime and Criminal Justice. Quantitative Studies. Edited by Stephen E. Fienberg and Albert J. Reiss, Jr. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics, pp. 33-40. .

¹⁵ U.S. Department of Justice Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service (1976): Criminal Victimization Surveys in Eight American Cities: Comparison of 1971/1972 and 1974/1975 Findings. Washington, D.C.: NCJISS. pp. 19-36.

¹⁶ Short, J.F. (1958) "Reported Behavior as a Criterion of Deviant Behavior." Social Problems 5. pp. 207-213.

¹⁷ Ivan, F. (1958): Family Relationships and Delinquent Behavior. New York: Wiley, 1958. pp. 233-239.

¹⁸ Porterfield, A.L. (1946): Youth in Trouble: Studies in Delinquency and Despair, with Plans for Prevention. Fort Worth, Tex.: Leo Potishman Foundation. pp. 686-696.

Murphy¹⁹ és munkatársai 1946-ban arról számoltak be, hogy a kórházakban a fiatalok által elkövetett szabálysértések, a látencia következtében, messze felülmúlták a hivatalos statisztikai adatokat. Wallerstein és Wyle (1947)²⁰ a felnőttek körében folytatott kiemelkedő elemzést az önértékeléssel kapcsolatban, mely során megállapították, hogy a jól szituált, „törvénytisztelő” felnőtt állampolgárok több mint 90%-a elismerte, hogy elkövetett az élet során legalább egy bűncselekményt. Ezek a felmérések megerősítik a bűnözési látenciával kapcsolatos későbbi megállapításokat, azaz, hogy a bűncselekmények jelentős hányada sohasem jut a hatóságok tudomására.

Az önértékeléssel foglalkozó kutatók feltételezik, hogy az ilyen formában kitöltött kérdőívek pontosabb képet mutatnak, mint a hatósági statisztikák. Az 1960-as évek bűnözési hulláma arra sarkalta az igazságügyi szerveket, hogy a látencia kutatásoknak nagyobb teret és támogatást biztosítsanak.

4. A MÉRT ÉS A VALÓS ADATOK KÖZÖTTI ELTÉRÉSEK CSÖKKENTÉSE

Hirschi (1969)²¹ az általa végzett kutatások alapján azt javasolta, hogy a hivatalos bűnügyi statisztikai adatokat ki kell egészíteni a látencia vizsgálatok eredményeivel.

Nettler (1978)²² azt vette fel, ha valaki megkérdőjelezi a hivatalos statisztikai adatokat, akkor mi a garancia arra, hogy az önállóan végzett kutatások eredményei megbízhatók. Az önértékeléses felmérések sem pontosak.

A pontatlanság okai pl. az áldozat fenyegetettsége az elkövető részéről, illetve a visszaemlékezés torzulása, a pontatlansága, a hatóság félrevezetése, a társadalmi szociális és gazdasági hatások és referencia időszak. Az egyedi problémák a nem megfelelő vagy nem reprezentatív minta, a nem reprezentatív területen mért viselkedés, a módszer hitelessége, megbízhatósága és hatása. Az önértékeléses felmérések adatokat szolgáltatnak a különböző bűnözési magatartásokra.

Hindelang (1981)²³ és munkatársai szerint az önértékeléses felmérések valószínűsítik a pontosságot és a következetességet, melyek alapja a kérdésfeltevés.

A társadalmi tudományos módszerek elősegítik a hitelességet és megbízhatóságot. A kutatások azt feltételezték, hogy a névtelenség hitelesebb képet ad, mint amikor a válaszadó a kérdőívet aláírja. A válaszadások hitelességének és megbízhatóságának ellenőrzésére a hivatalos nyilvántartások adatai szolgálnak. A felmérések egyik hiányossága, hogy a pszichometriai²⁴ tulajdonságokra nem ad választ. A pszichometria teljesebb képet adhat az önértékelésben, azonban a túl hosszú (hat hónapos) referencia idő nem tükrözi teljes mértékben a valóságot. A legtöbb felmérés arra keresi a választ, hogy a válaszadó elkövetett-e valaha bűncselekményt, azonban a múlt idő visszanyúlhat három évig is, de lehet csak hat hónap. A hosszabb válaszadási határidő miatt a válaszadó emlékezete romlik, mely az idő múlásával egyre pontatlanabbá válik.

A kérdésfeltevésnek általános problémájaként merült fel az elkövetések számának meghatározása. Az interjúalany a gyakran, a néha, a ritkán, vagy a soha választ adja. Nagyon kevés az a válasz, amely az elkövetés számszerűségére utal. A válaszokban a válaszadók egyéni normái jelennek meg, melyek köthetők az ők, vagy a társaik viselkedési normáihoz, ezáltal a nagy mennyiségű információhalmaz értékelésre és összehasonlításra alkalmatlan. További probléma, hogy a felmérések nem egységesek, különbözőségük miatt közös értékelésük lehetetlen. Egy egységes normarendszer kidolgozása a hiányosságokat kiküszöbölheti. Az első kezdeményezés a fiatalok bűnözésére és a

¹⁹ Murphy, F.J., Shirley, M.M. and Witmer, H.L. (1946): The Incidence of Hidden Delinquency. *American Journal of Orthopsychiatry* 16. pp. 686–696.

²⁰ Wallerstein, J.S. and Wyle, C.J. (1947): "Our Law-Abiding Law-Breakers." *Probation* 25. pp.107-112.

²¹ Hirschi, T. (1969): *Causes of delinquency*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press. pp. 369-388.

²² Nettler, G. (1978): *Explaining Crime*, 2d ed. New York: McGraw-Hill, 1978. pp. 41-57.

²³ Hindelang, M.J., Gottfredson, R. and Garofalo, J. (1978): *Victims of Personal Crime: An empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, Mass.: Ballinger, pp. 35-66.

²⁴ pszichometria: lelki mérlegelés, lélektan, a lelki folyamatok megismerésére végzett mérések. (Idegen Szavak Gyűjteménye) <http://idegen-szavak.hu/pszichometria>

kábítószer fogyasztására vonatkozott az Egyesült Államokban. A National Institute of Mental Health 25 1967-ben kezdeményezte a fiatalok viselkedésének felmérését.

A felmérést 1972-ben megismételték, majd 1976-ban a fiatalkori bűnözés megelőzése céljából a kormányzati szervek arra keresték a választ, hogy a 11-17 év közötti fiatalok körében mekkora valószínűséggel és eloszlásban következhet be a bűnözői magatartás. A rendszeres elemzések pontosabban becsülik meg a bűnözői magatartás kialakulásának mértékét.

Hindelang (1981)²⁶ és munkatársai a reprezentatív felméréseket a hatósági adatokkal hasonlították össze. Véletlenszerűen kiválasztott 14-18 év közötti 1.600 fiatalra való tekintet nélkül vizsgáltak. Négy féle módszert alkalmaztak, az anonim és az aláírt kérdőívet, a szemtől-szembe, valamint a vak interjút.

A kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy az önértékeléses vizsgálatok eredményei jelentős átfedést nem tartalmaznak a hivatalos adatokhoz képest.

6. ÖSSZEFOGLALÓ

A XIX. század óta probléma, hogy a hivatalos bűnügyi statisztika nem tudja kimutatni a ténylegesen elkövetett bűncselekmények összességét. A rejtve maradt (látens) bűncselekményekben nem tettek feljelentést, emiatt ezek a jogsértések nem jutottak a hatóságok tudomására, ezért az ügyekből eljárások sem indultak.

A nem hivatalos adatforrások egyike társadalomtudományi alapon történő kimutatások, a másik pedig a közvéleménykutatások eredménye, melyet magánvállalkozások végeznek. A két adatforrás közül a társadalomtudományinak tulajdonítanak nagyobb jelentőséget, hiszen ezekben az adatokban több tudományág eredménye egyszerre megjelenik.

A társadalom minden rétegében vannak különbségek különös tekintettel azon fiatalok között, akik bűnözővé válnak.

A látenciavizsgálati módszerek nem mutatnak rá a prevalenciára,²⁷ illetve annak gyakoriságára. Az önértékeléses vizsgálatok megállapították, hogy a fekete színű bűnöző férfiak aránya magasabb a fehéreknél, a hatósági statisztikák ezt a tényt igazolják. Az empirikusan végzett kutatások nem mutattak jelentős eltérést a hivatalos adatforrásokhoz képest.

Az önértékeléses vizsgálatok és a hatósági adatok egymással korrelálnak²⁸. A kérdés az, hogy milyen területi változást okozhat a bűncselekmények eloszlása, ha az összes jogsértés a rendőrség tudomására jutna, illetve a különböző forrásokból származó bűnügyi statisztikák eltérő vagy konvergens alapú bűnözést helyeznek kilátásba

Kulcsszavak: bűnügyi statisztika, adatforrás, áldozattá válás, látencia, kérdésfeltevés, önértékelés.

Keywords: crime statistics, source data, victimization, latency, questioning, own assessment.

²⁵ National Institute of Mental Health (Nemzeti Mentális és Egészségügyi Intézet): Az Intézetet 1946-ban hozták létre az Egyesült Államokban azzal a céllal, hogy a mentális betegségek kutatása során kidolgozzák a betegség megelőzését, az egészség helyreállítását, illetve a gyógyítás lehetőségét. National Institute of Mental Health a világ legnagyobb intézete, amely ezt a feladatot látja el.

http://en.wikipedia.org/wiki/National_Institute_of_Mental_Health

²⁶ Hindelang, M.J., Gottfredson, R. and Garofalo, J. (1978): Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization. Cambridge, Mass.: Ballinger, pp. 35-66.

²⁷ prevalencia: meghatározott betegségben szenvedő egyének aránya (előfordulási gyakorisága) a teljes népességben. (Idegen Szavak gyűjteménye <http://idegen-szavak.hu/prevalencia>)

²⁸ Korreláció: kölcsönös viszony, egymástól való függés. (Idegen Szavak Gyűjteménye) <http://idegen-szavak.hu/korrelacio>

HIVATKOZÁSOK

1. Biderman, A.D. (1967): Surveys of Population Samples for Estimating Crime Incidence. *Annals of the American Academy of political and Social Science* 374 pp. 16–33.
2. Eidson, P.B.K. and Owens M.E.B. III, eds.(1976): *Surveying Crime*. Washington, D.C.: National Academy of Sciences, National Research Council, Panel for the Evaluation of Crime Surveys, pp. 1-15.
3. Ennis, P.H. (1967): *Criminal Victimization in the United States: A Report of a National Survey*. Chicago: University of Chicago, National Opinion Research Center, pp.131-148.
4. Fienberg, E.S. (1980): "Victimization and the National Crime Survey: Problems of Design and Analysis." *Indicators of Crime and Criminal Justice. Quantitative Studies*. Edited by Stephen E. Fienberg and Albert J. Reiss, Jr. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics, pp. 33–40.
5. Hindelang, M.J., Gottfredson, R. and Garofalo, J. (1978): *Victims of Personal Crime: An Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization*. Cambridge, Mass.: Ballinger, pp. 35-66
6. Hirschi, T. (1969): *Causes of delinquency*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press. pp. 369-388.
7. Ivan, F. (1958): *Family Relationships and Delinquent Behavior*. New York: Wiley, 1958. pp. 233-239.
8. Murphy, F.J., Shirley, M.M. and Witmer, H.L. (1946): *The Incidence of Hidden Delinquency*. *American Journal of Orthopsychiatry* 16. pp. 686–696.
9. Nettler, G. (1978): *Explaining Crime*, 2d ed. New York: McGraw-Hill, 1978. pp. 41-57.
10. Porterfield, A.L. (1946): *Youth in Trouble: Studies in Delinquency and Despair, with Plans for Prevention*. Fort Worth, Tex.: Leo Potishman Foundation. pp. 686-696.
11. Reiss, A.J. (1967): *Studies in Crime and Law Enforcement in Major Metropolitan Areas. Field Survey III, vol. 1. President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice*. Washington, D.C.: The Commission, pp. 102-109.
12. Short, J.F. (1958) "Reported Behavior as a Criterion of Deviant Behavior." *Social Problems* 5. pp. 207–213.
14. Skogan, W.G. (1977): "Dimensions of the Dark Figure of Unreported Crime." *Crime and Delinquency* 23 pp. 41–50.
15. U.S. Department of Justice Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service (1976): *Criminal Victimization Surveys in Eight American Cities: A Comparison of 1971/1972 and 1974/1975 Findings*. Washington, D.C.: NCJISS. pp. 19-36.
16. U.S. Bureau of the Census. *Criminal Victimization Surveys in the Nation's Five Largest Cities (1975): National Crime Panel Surveys of Chicago, Detroit, Los Angeles, New York, and Philadelphia*. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice, Law Enforcement Assistance Administration, National Criminal Justice Information and Statistics Service pp.8-14.
17. Wallerstein, J.S. and Wyle, C.J. (1947): "Our Law-Abiding Law-Breakers." *Probation* 25. pp.107-112.